Jüdische Pester Zeitung.

יידישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטס ערשיינט
דריימאל וואכענטליך
מאנטאג, מיטוואך אונד פרייטאג,
אונד קאסטע
פיר עסטערריך-אונגארן
גאנציעריגיי 10 גולדען עסט.-ווערה.
האלביעריגיי 5 „ „ „ „
פיערטעליעריגיי 2 גולד. 50 קר. ע.-וו.
פיר אויסלאנד
גאנציעריגיי 11 גולדען עסט.-ווערה.
האלביעריגיי 5 גולד. 50 קר. ע.-וו.
פיערטעליעריגיי 2 „ 75 „ „

אויף דיעזע צייטונג קאנן מא
יעדען טאג
אבונומירען
אונד דער פרינטמיראציאנס-פערמי-
בונגנגס מיט דעם עפסאנס דעם
עדיטען בלאטעס.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין
פעסט
אלס-גאססע נומ. 1,
וואהרן מאן אויך דיא פרינטמיראציאנס-
אנגעלעגענהייטען צו ריכטען פלעגען.

Nr. 112, צעהנטער יאהרגאנג | פעסט, מאָנטאג כה אלול ה.ת.ר.ל.ה. | Pest, den 23. September 1878.

אונזער קריעג

אין דען צוויי טירקישען פראָווינצען.

דיא בעזעטצונג דער גאנצען הערצעגאָווינא דורך אונזערע ארמעע ווירד באלד פאָללשטענדיג דורכגעפיהרט ווערדען. אין דער צייט פאָם 11-טען ביז צום 20-טען סעפטעמבער האט אונזערע ארמעע פאָן מאשטאר אויס אייך אללע וויכטיגערען אָרטשאפטען אים אָסטען אונד זידען דער הערצעגאָווינא בעזעטצט — אונד צוואר אָהנע אירגענד איינגען בעריישענדען קאמפ! — בלאָם דער מארש איבער דיא האהען אונד אונווגאמען בערגע וואר זעהר בעשווערליך אונד אנשטרענגענד. אין אללדיעזען בעזעטצטען אָרטען וואורדע גלייך איינע נייע פערוואלטונג איינגעפיהרט, אים אָרדנונג אונד פריעדען צו שאפען.

אין דער הערצעגאָווינא האט אלזו אונזערע ארמעע איהר הייפט-ציעל ערריייכט, פאר איינער בעריישענדען רעוואָליוציאָנערען ארמעע איזט אין דער הערצעגאָווינא נ י כ ט מעהר צו פירכטען; וואהל וועדען נאך היע אונד דא קלייגערע רעוואָליוציאָנערע באנדען אויפטרעטען, אבער בייא שטרענגער וואכזאמקייט זייטענס אונזערער ארמעע ווערדען יענע באנדען אונשעדליך געמאכט.

עס ווערע נון צו ווינשען, דאס אויך אונזערע ארמעע אין באָסניען מיט דער בעזעטצונג באלד פערטיג ווערדע. דען גראָסטען קאמפ ווערדען אונזערע ארמעען אים אָסטען אונד אים זידען באָסניען געגען דיא רעוואָליוציאָנערען צו בעשטעהען האבען. פאָן אלבאניען אים מארש־ירטען 12000 רעוואָליוציאָנערע טירקען נאך דעם זידען באָסניען, נאך דער גענענד צווישען נאוויבאזאר אונד נאוויזיאראש, אים זיך דא מיט דען באָסניישען רעוואָליוציאָנערען געגען אונזערע ארמעע צו פערבינדען.

דיא מייסטען רעוואָליוציאָנערען אים אָסטען באָסניען, אינווייט דער סערבישען גרענצע, שטעהען יעטצט צווישען צוואָרניק אונד טוזלא, דא נון אייך שאָן אונזערע ארמעע ביז טוזלא פאָרגעריקט איזט, זא האט פאָרגעסטערן דער צוזאמענשטאָס בעריישט שטאטגעפונדען. פיעלע טירקישע רעוואָליוציאָנערע פלוכטעטען זיך איבער דיא סערבישע גרענצע, וואָ אהנען אבער אין סערבען דיא וואפען אבגענאמען וואורדען. צו דיעזעם צוועקע האט אייך דיא סערבישע רעגיערונג אייגע גראָסע ארמעע-אבטהיילונג אן דיעזער גרענצע אויפגעשטעללט.

אייך מאָנטענעגראָ האט בעריישט דען קריעג נעגען דיא רעוואָליוציאָנערען טירקען אין נאָרד-אלבאניען אויפגענאמען. — מאָנטענעגראָ אונד סערבען גרענצען אן אלבאניען, זיא מיסען דאהער אין אהרהעם איינגעגען אויפטרעטען דער אלבאנעזען אין אירהרן מאבען.

אין דיעזעם פאָללע ווערדען סערבען אונד מאָנטענעגראָ ווערהלוך אונזערע מיטהעלפער זיין, ווערהענד ווער אין דער הערצעגאָווינא אונד אים נאָרדען באָסניען דיא רעוואָליוציאָנערען טירקען גיעדעראיעדען, בעקעמפען ווערדען סערבען אונד מאָנטענעגראָ דיא רעוואָליוציאָנערען טירקען אין דער גענענד דעם זידלכען באָסניען.

דער סולטאן האט אין לעטצטער צייט אן אונזערע מאָנארכיע דיא בוטטע געריכטעט, דאס ווער דען זידען באָסניען נ י כ ט בעזעם צען זאָללען, נון דיעזע בוטטע זאָללטע מאן דעם סולטאן יא ערפילען. אין דיעזעם זידען באָסניען שטעקט יעטצט דיא הויפט-מאכט דער רעוואָליוציאָנערען, מאָגע דאהער דער סולטאן אים פאָראייגע מיט סערבען אונד מאָנטענעגראָ היער דיא רוהע הערשטעללען; מאָגען זיא זיך דא דיא קאָפפע צערברעכען, דאמיט נור דיא אונזריגען גאנץ בלייבען. —

ווער ווינשען, דאס דיעזע בעזעטצונגס-געשיכטע, וועלכע שאָן זא פיעל אן געלד אונד בלוט קאָסטעט, זא באלד אלס מאָגליך בעגענדעט ווערדע. דיא „נייע פרייע פרעססע“ בערעכנעט, דאס זעלבסט פיר דען פאָלל, אלס דיא בעזעטצונג באָם-ניענס אים אָקטאָבער בעגענדעט ווערד אונד 100000 מאָגן צוריקגעשיקט ווערדען אללדען, דיעזע גע-שיכטע דענאך ביז צום געבסטען פריה-יאהר געבען דען ביזהעריגען 60 מיללאָנען נאָך 100 מיל-ליאָנען גולדען קאָסטען ווערדע. דיא נייען איינריכ-טונגען, וואָ קאסערנען, שטראסען אונד אייזענ-באהנען ווערדען וויטערע 40 מיללאָנען גולדען קאָסטען — אונד זאָמיט ווערד דיעזע בעזעטצונגס-געשיכטע פאָרלייפיג 200 מיללאָנען גולדען קאָס-טען! — וואהרליך, זא פיעל ווערדען אונס דיעזע 2 טירקישען פראָווינצען נעמאלס טראגען.

דיא געזאמטע-צאהל דער פערלוסטע אונ-זערער ארמעע זייט איהרעם ערסטען אבערישיי-טען דורקישען גרענצע איזט אטטליך נאך ניכט אנגעגעבען; אבער איינע וויעגער ציטונג בערעכנעט, דאס אונזערע ארמעע אין באָסניען אונד דער הערצעגאָווינא ביז יעטצט שאָן געגען 5000 מאָגן פערלאָרען האט.

געסטערן אונד היטע ווירד צווישען צוואָר-ניק אונד טוזלא געקעמפפט. ביא טוזלא האט זיך אין זעהר העפטיגער קאמפ עגטוויקעלט. (זיעהע דיא אללערנייעסטען דעפעשען.)

היטע פריה זינד דיער פאָלגענדע דעפעשען אייגעגעראָפפען:

ב ו ק א ר ע ס ט 22. סעפטעמבער. וואָ עס היטט, ווירד גענעראל אינגאטיעף צום רעגיערען דען פירסטען פאָן בולגאריען ערנאנגט ווערדען. (גענעראל אינגאטיעף וואר רוסישער גזאנדטער אין דער טירקיא, אונד ער וואר עס אייך, וועל-כער דען רוסיש-טירקישען קריעג הערוויפפבעשוואָ-רען האטטע.)

ר א ם 22-טען סעפטעמבער. אין נאָרד-אמאליען האט זיך אים געהיטען אייגע באנדע געבילדעט, וועלכע דיא עסטערריכישע גרענצע אי-בערשרייטען וואללטע, אים דיא אן אטאליען גרענצענדען עסטערריכישען געביעטע אן אטא-ליען צו רייסען, גלייכזעטצוויזע אויט דיעזעם פאָרהאבען רעכטצטיג פערוויעלט וואָרדען.

פ ע ט ע ר ס ב ו ר ג 22-טען סעפטעמבער. גענעראל טאָטלעבען האט אים סאן שטעפאנאָ אם 20-טען סעפטעמבער פאָלגענדע דעפעשע אן דען רוסישען קאיזער געריכטעט: איך בין מיטט-וואָך אים אדריאנאָפעל אייגעגעראָפפען, וואָ איך פאָן דען מאָהאמעדאנישען, קאטהאָלישען אונד י י ד י ש ע ן זעעלע-זאָרגערן עמפפאנגען וואָרדע, אללע ערזוכטען מיך, אייערער מאיעסטעט דען דאנק אויסצודריקען פיר דען שוטץ, וועלכער איהר-גען פאָן דען רוסישען בעדאָרדען ערווייזען וואָר-דען; זיא זאגען, עס וואָר נימאלס אין אדריאנא-פעל אלכע אָרדנונג אונד געריכטעגקייט, אלס וועהרענד דעם אייפנטהאלטעס דער רוסען,

דיעזע בלאטס ערשיינט
דריימאל וואכענטליך
מאנטאג, מיטוואך אונד פרייטאג,
אונד קאסטע
פיר עסטערריך-אונגארן
גאנציעריגיי 10 גולדען עסט.-ווערה.
האלביעריגיי 5 „ „ „ „
פיערטעליעריגיי 2 גולד. 50 קר. ע.-וו.
פיר אויסלאנד
גאנציעריגיי 11 גולדען עסט.-ווערה.
האלביעריגיי 5 גולד. 50 קר. ע.-וו.
פיערטעליעריגיי 2 „ 75 „ „

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (א י נ ע ה אָ כ ס ט א י נ ט ע ר ע ס-ס אָ נ ט ע צ י י ט ק אָ מ מ ט) דיא פאָליטיק דער נעכסטען צייט ווירד זעהר אינטערעסאנט ווערדען. דער צוזאמענטריט דעם רייכסטאגעס איזט בעפאָרשטעהענד. מאן קאנן זיך דענקען, וויא לעבהאפט עס אים פאָרלאמענט גלייך נאך עראָפפנונג דעסזעלבען צוגעהען וויזד. — דיא בעזעטצונג באָסניען אונד דער הערצעגאָווינא ווירד צו שטרייטגקייטען אנלאס ביעטען, וויא זעל-בע אים אונגאריישען רייכסטאגע געגייס נאך נוי געזעהען וואורדען. גלייך דאריף בעגינען דיא דעלעגאציאָנס-ווישונגען, דיא הייער עבענפאָללס אין פעסט שטאטפפינדען ווערדען. דאס פאָרלא-מענט ווירד בלאָם דען מיניסטער-פרעזידענטען טיסאָ הארט אנגריפפען, ווייל ער דער פאָליטיק דעס גראָפען אנדראשי קיינען ווירקזאמען ווידער-שטאנד געלייסטעט. דען אירהעבער דער אונגליק-ליכען אריענט-פאָליטיק הינגעגען, דען גראָפען אנדראשי נעמליך, קאנן דער רייכסטאג ניכט מיט ערפאָלג אנגרייפען. דא דיא נעמיזאמען מיניסטער ניכט דען פאָרלאמענטען, אנדערן בלאָם דען דע-לעגאציאָנען פערגאנטוואָרטליך זינד. אבער אים זא העפטיגער דירפטע דער קאמפ עבען אין דען דעלעגאציאָנען געגען דען גראָפען אנדראשי ער-אָפפענט ווערדען. דא מיס אללע וועלט אויף דיא פערטהיידיגונג דיעזעם גייסטרייכען שטאאטס-מאנעס נ ע ש פ א נ ט זיין. אלס נעמליך אים פערגאנגענען יאהרע גראָפ אנדראשי פאָן דען דעלעגאציאָנען דיא בעיוללינג פאָן 60 מיללאָנען פאָרדערטע, קאמען דיא דעלעגאציאָנען נאך פיע-לען אונד ליידענשאפטליך געפיהרטען בעראטונ-גען דעם וואנשע דעם מיניסטערס דעם אייסערן נאך, דאך נור אונטער דער אויסדריקליכען בע-דינגונג: דאס דיעזעם געלד נ י כ ט צור בעזעט-צונג באָסניען אונד דער הערצעגאָווינא פערווענ-דעט ווערדע! גראָפ אנדראשי פערזיכערטע אויפ פייערליכסטע, דאס אן דיא בעזעטצונג דער אין דערדע שטעהענדען פראָווינצען אין גאנץ עסטער-רייכ-אונגארן קיין פערגיפטיגער מענש דענקע. ער זאגטע פערנער: „איך בייכע דאס געלד עבען גור, אים נאך אייסען הין רעשפעקט אייפלאסען צו קאָנגען, איינע גראָס-מאכט, וועלכע מיליטער אונד געלד האט, קאָנן איהרע וויינשע אָהנע שווער-טעס-שטייך דורכזעטצען, דא מאן איהר אים פירכט עבען אללעס נאכגיכט. דאדורך עבען, דאס מאן מיר דיא פערלאנגטען 60 מיללאָנען בעוויל-ליגט, ווירד עס מיר מאגליך זיין, אללעס בלוט-פערגיעסען צו פערטידען! — זא לוישעטען דיא פערשפרעכונגען דעם גראָפען אנדראשי, דיא ערז אין דען אָפפענטליכען דעלעגאציאָנס-ווישונגען געמאכט, אונד וואס וואר דאס עגדע? דאס אונ-זערע מאָנארכיע אין איינען געפעהרליכען, ז ע ה ר געפעהרליכען קאמפ פערוויקעלט ווארדע, דעס-טען עגדע אונד אייסגאנג נאר ניכט אבצוזעהען איזט. — ווער לייבען זעלבסט, דאס גראָפ אנדראשי אין דען דעלעגאציאָנען אין פ י י ע ר צו בע-שטעהען האבען ווירד, וויא אונזערע סאָלדאטען אין באָסניען אין זאָלכעם זייט וואָבען בעשטעהען מיסען, גראָפ אנדראשי זוכט דאהער שאָן יעטצט זיך אונטער דען אונגאריישען דעפיטירטען נייע פערווירדע צו שאפען, אייך דער האָפ איבערזיי-דעלט נאך אונזערער אונגאריישען וויטשטאָרב — איין נייעס פאָליטישעס לעבען בעגינגט. וויא אללזא

אם שלוסע איינער לענגערען אונטערברעכונג זאנ־טע זיינע מאיעסטעט: „איך בין איבערצייגט, דאס איך אן דען איזראעליטען איטאליענס זאלכע בירגער האבע, וועלכע דעם פאטערלאנדע אונד מ י ר טרייא ערגעבען זינד!“ — טראטץ דיעזער יודענ־פרייגדליכען געזינגנג זיינער מאיעסטעט ערלויבט זיך דיא קאטהאלישע גייסטליכקייט דענ־נאך מאנכע געוואלט־טהאט געגען דיא יודען. זא וואורדע איין יונגעס יודענ־מעדכען, נאמענס טאנ־ליא, אין איינעם קלאסטער געוואלטזאם צורוק־געהאלטען מיט דער אויסרעדע, דאס דאסזעלבע בערייטס געטייפט זייא. נור מיט הילפע דעם גע־ריכטעס קאנגטע דאס קינד אויס דעם קאטהאל־ישען קלאסטער בעפרייט ווערדען. גייסטעגס ווירד געמעלדעט, דאס איך אין ראם צוייא יונגע יידישע מעדכען געוואלטזאם אין איינעם קלאסטער צורוקגעהאלטען ווערדען. עס ווערע גוט געווען, ווענן דער הערר ראבבינער דיא אויסמערקזאמקייט זיינער מאיעסטעט אויף דיעזע גרייעל־טהאטען דער קאטהאלישען גייסטליכקייט געלענקט העטטע.

* (ווער האט דא דיא אנד אים שפיעלע?) איין מיטארבייטער דער „אלטען פרעססע“ אין ווייען האטטע דיעזער טאגע מיט דעם אבער־קאממאנדאנטען פיליפפאוויטש אין סעראיעוא איינע אינטערעסאנטע אונטער־רעדונג, וואריבער דערזעלבע פאלגנדעס בעריכ־טעט: „איך פראגטע דען הערען אבער־קאממאנ־דאנטען, פיר וועלכען צייטפונקט ער דיא בעזעטע־צינגס־ארבייט פאללענדען צו קאנגען גלויבע? דיא אנטווארט הערייט לייטעטע: „איך האפפע, דאס ווייר מיט באסניען בז ענדע אקטאבער פאלל־קאממען פערטיג זיין ווערדען!“ — הערייט מאכטע איך דענזעלבען אויפמערקזאם, דאס ווייט דער אללגעמיינען אנזיכט דיא אויפשטענדישען אללין־איינען זאלך הארטנעקיגען ווידערשטאנד אינמאג־ליך העטטען לייסטען קאנגען. עס מוס אלזא אנ־גענאמען ווערדען, דאס דיא טירקייא העבייא דיא האנד אים שפיעלע האבע. זיינע עקסצעללענץ דער הערר אבערקאממאנדיירענדע ערווידערטע הערייט: „איך בין עבענפאללס איבערצייגט, דאס דיא אויפשטענדישען אללין־אונס זאלכע פערלע־גענהייטען ניכט העטטען בערייטען קאנגען. אין סעראיעוא פאנדען ווייר פאר: פיער מיליאנען גע־ווערר־פאטראנען, צעהנטווייגנד גשטיטע־אטראנ־גען, 500 צענטנער פולווער אונד אייגע אינצאהל נייער געוועהרע אללער ארט. וואהרליך! זעלבסט אים קרייגע געגען רוסלאנד קאנן דיא טירקייא קיים מעהר וויפפען־פאררעטהע אנגעהייפט האב־בען, אלס דיא ווייר אין סעראיעוא פארגעפונדען. עס איזט שווער צו בעגרייפען, וואהער דיא ארמע טירקייא דיא נעלדער אויפבריעג, אים זאפפע־לע קריעגס־משטעל אנשאפפען צו קאנגען!“ (זא ווייט דיא אויסערונג דעם הערען אבערקאממאנדיירענ־דען. ווייר זעלבסט זינד איבערצייגט, דאס אינזערע ארמעען מיט דען אויפשטענדישען לענגסט פער־טיג ווערען, ווענן דיעזע ניכט פאן אירגענד איינער זייטע אן קריעגס־נערעטהען אונד מאנגשאפט אינ־טערשטיצונגען ערהיעלטען.)

דיא נייעסטען דעפעשען.

בוקארעסט 19. סעפטעמבער. דער רעגיערענדע פירסט קארל פאן רומעניען ווירד פאן גון אן דען טיטעל „קאנינגליכע האה־הייט“ טראגען.

בעלגראד. 20. סעפטעמבער. מאנטענעגרא אונד סערביען צוזאממען ווערדען דען קריעג גע־גען דיא רעוואלוציאנערען טירקען אין אלבאניען אויפגעהמען.

נעטרייע־נעשעפט. פאן וויצען וואר נעפ־מערן וועגען צו מארקטע נעבראכט, דער פערקויף וואר גוט, פערקויפט וואורדען 12000 מעצר.

וויצען מיטיים 100 מעצר־צטר 79·5 קילא 10,05 גולד. 100 מעצר־צטר 79,3 קילא 10 גולד. — 400 מעצר־צטר 79 קילא 9.95 גול. 200 מטרצ׳ 78·5 קילא 9.90 גולד. 100מטרצ׳ 78.5 ק׳ 9.90 גול. 300 מטרצ׳ 78.5 ק׳ 9,90 גול. 500 מטרצ׳ 78,5 ק׳ 9.90 גול. 100 מטרצ׳ 78·5ק׳ 9.40 גול.

קארן: 100 מטרצ׳ 5,75 גולד. 200 מטרצ׳ 5,75 גולד. 300 מטרצ׳ 5,90 גולד.

האפער 5.65 — 6,10 גולד.

פעסטער שלאכטפיעה־מארקט. בייא דעם אם 19־טען ד. מ. הייער אין פעסט אבגעהאלטענען וואכענ־מארקטע וואורדען 3230 שטיק גראס־ אונד 4365 קליין־פיעה צו מארקטע געבראכט. היעפאן וואורדען פערקויפט: 80 שטיק שטיערע, פער שטיק פאן 80 — 140 גולדען. — 1309 אכסען דאס פאאר פאן 160—340 גולד. 1540 קיהע דאס פאאר פאן 120־ 250 גול. 110מעלק־קיהע דאס שטיק פאן 85—160 גול., 189 שטיק בייפעל דאס פאאר צו 140—215 גול., 267 שטיק קעלבער דאס שטיק פאן 16 —25 גול. 4355 שטיק שאפע דאס פאאר 10—21 גולד. פרייזע פער 100 קילא: אכסענ־פלייש 47 — — 54. גולדען קוה־פלייש 46 — 50 גולד., קאלב־פלייש 80—40 גולד. בייפפעל־פלייש 44—47 גולד.—

לאמפע־ציעהונג פאם 18־טען סעפטעמבער 1878.

ברינן	11	14	29	37	69

אנצייגע.

זא וויא יעדעס יאהר, אפפערירע איך איך הייער נאך מיינער ריקקנגפט פאן קאפפ־אערנער אתריגס, ראנטער מיבהרים־וויא איך שאנע לילבים אונד פרישע הדסים צו דען בילליגסטען פרייזען.

אינגאץ הארטשטיין, נירעדיהאזא.

כאנכורז.

אין דער איזר׳ אָרטהאָר׳ נעמיינדע צו עפּערעיעס, זינד מיט נעבסטעס שול־יאהרע דיא שטעללען צווייער לעהרער צו בעזעטצען, אונד צוואר: דיא איינעס געפרייטען, מיט שטאאטס־גולטיגען צייג־נישען פערזעהענען לעהרערס, דער אים אינגאר־שען אונד דייטשען פאכע גרינדליכען אינטערריכט ערטהיילען קאנן, מיט דעם יאהרעס־נעהאלטע פאן 600 גולדען (צוויענטזויעלל 550 גולדען.) — צוויי־טענס: דיא איינעס לעהרערס פיר דאס יידישע פאך אלס חומש, רש״י, תנ״ך, דקדוק אונד גמרא, דער דורך איינע גוטע מעטהאדע פיר דיעזען בע־רוף זיך קוואליפיצירט, מיט דעם יאהרעס־נעהאלטע פאן 450 גולדען. — דיעפלעקטירענדע וואללען זיך מיט נאטהגען צייגנישען איבער אהרען רעליגיאז־זיטטליכען וואנדעל אן דען געפערטיג־טען פארשטאנד ביז 1־טען אקטאבער ל׳ יאהר־ווענדען. —

ה׳ ריקאוויטש, פארשטעהער.

כאנכורז.

אין דער היעזיגען ארטהאראקסען געמיינדע איזט מיט בעגינן דעם נעבסטקאממענדען יאהרעס דיא מיט איינעס יאהרעס־נעהאלטע פאן 300 גולד׳ ע׳ ווי״ פרייער וואהלנג אונד דעם עגזאללענדען שחיטה־טהייל פערבונדענע שטעללע איינעס שעכטערס אונד אויסהילפס־פארבעטערס צו בע־זעטצען, בעווערבער, וועלכע בעוואנדערס טיכטי־גע אונד פאן אנערקאנטען ארטהאראקסען ראב־בינען אויטארזירטע שעכטער זיין מיסען, וואל־לען איהרע, מיט דען ערפארדערליכען צייגנישען פערזעהענען קאמפעטענץ־נעזוכע ביז לעגנסטעס ענדע אקטאבער ל׳ י״ אן דען געפערטיגטען קול־טוספארשטאנד איינזענדען, צו איינעס פראבעפאר־טראגע ווערדען נור דיא היעצו דירעקט בערופע־גען צוגעלאססען, דייזעפעזען ווערדען נור דעם אקצעפטירטען פערגיטעס.

פאפא, סעפטעמבער 1878.

אדאלף לאוונשטיין, פרעזעס.

כאנכורז.

געפערטיגטער בעגאטהיגט איינען לעהרער, דער צוגלייך שוחט ובודק אונד פליישהאקער איזט. יאהרעס־געהאלט 200 גולדען געבסט קאסט אונד קווארטיר. בעווערבער מיט קבלות פאן ארטהאר־סען ראבבינען פערזעהען, מאגען זיך וועגדען אן

Adolf Adler

Letzte Post Vinkovce, (Slavonien), Markosicze.

שטעללען־געזוך.

איין פאן הערפארראגענדען ארטהאראקסען ראבבינען איינע אויפראזירטער מורה הוראה, דער אויך בערייט איזט, קינדער אין דער גמרא צו אונטער־ריכטען, ערפארדערליכען פאללעס איך שוחט ובודק וקורא בתורה־שטעללע פערפעקט פער־טרעטען קאנן, זוכט איינע זוינען לייסטונגספעהיג־קייטען אנגעמעסענע שטעללע, אלס דיין, ראב־בינאטס־פערזעזער, אדער שיץ ומ״ץ, אנשפריכע, ווייל קינדערלאן, זעהר בעשיידען. געפעלליגע אנ־טרעגע צו ריכטען: אן Herrn D. L. Salzer Bezirks-Rabbiner in Bátorkesz (Graner Com.)

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פרוכטע	קוואלישע פער הקטאל.	פער 100 קילאגר.
וויצען נייער באנאטער	74	—.——.—
„ „ „	75	—.——.—
„ „ „	76	7.80 — 7.90
„ „ „	77	8.15 — 8.30
„ „ „	78	8.65 — 8.50
„ „ „	79	8.90 — 8.80
„ „ „	80	8.95— 9.—
„ שחיים „ „	74.	—.——.—
„ „ „	75.	—.——.—
„ „ „	76.	8.55 — 8.70
„ „ „	77.	8.80 — 8.95
„ „ „	78.	9.10 — 9.40
„ „ „	79.	9.50 — 9.65
„ „ „	80.	9.70— 9.80
„ פעסטער באנען	74.	—.——.—
„ „ „	75.	—.——.—
„ „ „	76.	8.20 — 8.35
„ „ „	77.	8.40 — 8.50
„ „ „	78.	8.65 — 8.85
„ „ „	79.	8.95 — 9.10
„ „ „	80.	9.15 — 9.25
„ וויסטענבורגער	74.	—.——.—
„ „ „	75.	—.——.—
„ „ „	76.	8.45 — 8.60
„ „ „	77.	8.70 — 8.85
„ „ „	78.	9.30 — 9.10
„ „ „	79.	9.40 — 9.55

פרוכטע	קוואלישע פער הקטאל.	פער 100 קילאגר.
קארן	72	6.——5,80
נעדרפטע מאלץ	62	7.20—6.60
נעדרפטע פוטטער	62	6.10—5.70
האפער	41	6 —5.70
פוקוריץ באנאטער		6.10—5.95
אנדערע	73	5.95—5.80
הירזע		—.—

באנאטנמאלץ פער 100 קילאגר.

וויצען	פער אקטאבער	8.70
	„	—
	„ פרילאהר	9.07—
קוקוריץ	„	5.30
נערמטע		—
האפער	„ אקטאבער	6,22—
	„	—.
	„	—.
	„ רעסט	—.

באללען־מעהל

		קר.	אל.
נומער	0	21	6
„	1	21 —	
„	2	20	40
„	3	19	40
„	4	18	40
„	5	17	50
„	6	16 —	
„	7	14 —	
„	8	12 —	
„	8½	9	60
שפיריטוס: אלטע	מקארדע פרסטקלס	34,25	
„ נייע	„ קראצעפפעל	32,75	

100 קילאגר. נאך בא מאנאטס־ציעהונג

קורז-טאבעללע פאם 19. סעפטעמבער

געלד-קורז	קר.	אל.
וולבער־אשיא	100	30
דונקאטן	5	61
עסטרייך־אונגארישע 8 גולדען נאך־		
שטיק (20 פראנקס)	9	37
נאפאלעאנדאר	9	37
דייטשע דייטסמארקען	57	75
20 מארקשטיק	11	58
פאפיר רובל	1	21

לאאזע	קר.	אל.
1839־ער ראטהשילד־לאאז נאכצו	324	—
רעסטע „ פינפטעל	320	—
1854־ער 4 פרעצענטיג שטאאטס־לאאז	106	50
1860־ער „ נאנצע „	119	75
רעסטע „ פינפטעל „	119	50
1864־ער לאאז צו 100 גולדען	137	50
רעסטע „ 50 „	136	—
קאמע רעגולירונג	24	50
אונגארישע אייזענבאהנלאאזען	22	75
טרעסלער־לאאז	163	20
ראאי־לאאז צו 40 גולדען	28	75
רגאי־לאאדסטיפס־פארס־לאאז	91	50
אונגארישער לאאז	19	—
קינסקיראאס „ צו 10 גולדען	14	—
קראאקויער „ 20 „	14	75
אסנער „ 40 „	28	—
פארפאלי „ 40 „	28	—
וויראאסלאאז „ 10 „	15	—
פארס־לאאז „ 40 „	38	25

לאאזע	קר.	אל.
אלצבוינער לאאז צו 20 גולדען	16	25
פס. נגנאים „ 40 „	34	—
פאאנלוזער „ 20 „	19	50
אייזענער „ 100 „	117	75
רעסטע „ 50 „	61	—
וואלדשטיין „ 20 „	22	75
וויגיגענפעצער „ 20 „	28	50
אונגארישע פרעמיענלאאז צו 100 גולד.	77	75
רעסטע צו 50 גולדען	77	25
וויינער לאאז	90	—

ווערטה-פאפיערע	קר.	אל.
אונגארישע נייגרונדסלאסטונגען	77	75
פעסטעטער-פאנאטער	76	50
וויבענבוריגער	73	—
נאלאיצער	83	50
בוקארעסטער	81	—
אונגארישע אייזענבאהנאנלעהען	98	50
וויינצעהלונגס-אבלאזונגס-אבלייגאראנען	83	—
פאפארזינג דער אונגארישען באנקגעזי־היט צו 5 אינגאלד פערצענט	92	75
דער אונגארישען הייפאטעקען באנק צו 5 אינגאלד פערצענט	80	50
דער אונגארישען אללגעמיינען באנקגעזי־היט אנשאפפונג צו 5 אונד אינגאלד פער־צענט	—	—
צענט	—	—
דעסגלייכען צו 6 פערצענט	—	—
דער פעסטער לאסטענשיפאנאל־באנק	93	75

Eigenthümer u. verantwortlicher Redacteur: M. REIS.

Budapest, 1878. Druck v. M. Burian, Marokkanerhaus.

טען אדעססא אונד באַרקאָף האָט דיא רעגיערונג מאַסענהאַפטע פערהאַפטונגען גאַרנעהמען לאַס-טען, דא מאַן איינע פערשוואָרונג ענטדעקטע, וועלכע צום צווייקע האַטטע, דיא געפנגנסס צו ערבערעכטער צו בעפרייען. אין דער שאַרט ניקאָלאיף וואָרדען גראַסע פלאַקאַטע איגעשלאָגען, אין וועלכען דיא נאַמען האָכגעשטעללטער פאָליציא-בעאַמטען פערצייכנעט זינד, וועלכע פאַן דען ניהיליסטען צום טאָדע פערארטהיילט זינד. אלס דער רוסישע קאַיזער דאַס שאַרט ניקאָלאיף בע-זוכטע, פערבראַכטע דערזעלבע דיא נאַכט דאַהער אויף זיינעם שייפע, אונד ניכט אין דער שאַרט, וויא אַללעס דורך דיא ניהיליסטען אין געפאַהר שוועבט, דיא שאַרט-בעהאָרדע איבערריישט דעם קאַיזער איינע ערגעבענהייט-אַדרעסס. זיינע מאַיעסטעט בעאַנטוואָרטעטע יעדאָך דיעזע אַד-רעססע בלאָס מיט פאָלגענדען בישטעדען וואָרטען: „וואָס האַבען איך פאַן זעלבען אַדרעססען, געהט ליעבער נאַך הויזע אונד ערצייהט אייערע קינדער אין גאָטטעס-פירכט אונד אין דער טרייע פירס דערשער-הייז!“ — אַללעגאַללס זיעהט אים אינגערן רוסלאַנדס זעהר שלעכט איס. איבער דיא טירקייא געדיענט, קאַנן עס טראָטצדעם דורך אינגערע אינזיהען פלאָטצליך ציוואַמענבערבען.

* (פירסט ביסמאַרק קראַנק.) איינעס וויעזעס בלאַטטעס ווירד איס בערלין פאָם 22-טען דיעזעס בעריכטעט: פירסט ביסמאַרק איזט פלאָטצליך ערקראַנקט. דיא אַרצטע בעהויפטען, דאַס דערזעלבע אַן „גאַללען-פיעבער“ לידיד אונד דאַס זיין צישטאַנד קיין אינגעפעהרליכער זייא. דער פירסט ערגערטע זיך נעמליך איסעראַדרענט-ליך דאַריבער, דאַס דער רייכסטאַג דאַס זאַצ-אַלטטען-געזעטץ נאַך איממער ניכט אנגענאָמען ווילל. איס עוויגעס ערגער פערפיעל גון ביסמאַרק אין איין געפעהרליכעס גאַללען-פיעבער.

* (צום מאָרדע דעס הערן פערראַד.) זייטענס אינזערער אַרמעע-קאָמ-מאַנדאַנטען ווירדען שטרענגע אונטערזוכונגען איינגעלייטעט, אים דיא מאָרדער דעס אַיטאַליע-נישען קאָנזולס, הערן פערראַד, ענדליך אים-פינדיג צו מאַכען. איס סעראַיעוואָ ווירד איבער דען שאַנד דיעזער אנגעלעגענהייט פאָם 20-טען דיעזעס פאָלגענדעס בערעכטעט: „דיא אינזערזו-כונג האַט פעסטגעשטעללט, דאַס אַם 2-טען אַי-גוסט צוויי אַרטיאָנען, דערען בעשייבונג איך פערראַד אונד זיינען בעגלייטער, הערן האַלצ-הענדלער לעבנער, גענוי פאַסט, בים אָרט מאַגלאַי דען פלוס באָסנא איבערשיטען

ריג אונד פינסטער איס. זיין קלייגעס הערין וואָר פאָלל, אונד זיינע אין מחרנען שווימענדען אייגען וואָרען אינ-מער איך דיא מחרינע נעריכטעט, וואָהער ער איממער דיא ריקקגאַנג דער מיטטער עוויאַרטעט.

אבער זיינע מיטטער אַללעס נאָך אין דיעזער נאַכט אבריוויג, עס וואָר שאָן 11 אוהר פאָר מיטטערנאַכט, אים הויזע דעם הערין דאַשטענבורג וואָר בעריישט אַללעס אין טיעפעס שלאָפ, נור הערר דאַשטענבורג וואַכטע נאָך אונד לאָז עשוואָס בים ליכטע דער לאַמפע. פלאָטצליך האָרטע ער איין לייזעס קלאָפפען אין זיינעס פענסטער. דאַס קלאָפ-פען וואָרד וויעדערהאָלט, אונד דאַנן האָרטע ער איינע מאַנטע שטימע.

„ווער איס דאַס?“ רופט ער.

„שטילל, ברודער! איך בין עס, בין דיינע שוועס-טער רעגינאַ. זייס נאָטט, איך קאַנן ניכט נעהען, אָהנע מיי-נען אלעקסי נאָך איינמאַל צו זעהען.“

„ליעבע שוועסטער, זייא ניכט נאַר זאָ איבערטריי-בען! דאַס הויז איזט נעשלאָסען, עס איזט אינמאַלין; וועגן מיין זייס דאַס זייס, דאַנן שאַדעטס דיא אייך נאָך דייגעס קינדע.“

„שהייער ברודער, איך בין שאָן שווערען-לאַנגע פאָר דיעזעס נאָך בעליבטעשען פענסטער איך. אונד אב-גענאַנגען, איך האַבע געוויאַרטעט, בין אַללעס אין דייגעס הויזע שטילל וואָר, בין נעמאַנד דיא מיטטער זיעהט צו דעסטע איהרעס קינדעס שליאָפ. ברודער! בייא דער ערוואַכונג אַן דיא אונס פיה אבגעשאָרבענע מיטטער בעשווערע איך דיך, לאַסט מיך נאָך איינמאַל, צום לעצטענמאַלע, מיין קינד אנזעהען!“

איגנס איבער צעפצע גענען בראַנדוק פהרען. הערר וואָרדען זיא אין דער נעהע איינער מיהלע פאָן 5 טירקען איבערפאַללען. איינער דער ביידען הערין וואָרדע ערשאָסען, דער אנדערע רעטטעטע זיך, אינדעם ער איבער דען פלוס באָס-נא פליכטעטע. דיעזער איבערנאַכטעטע אין דעם אָרטע קאָיאַנע-עזעלאַ, פאָן וויא ער טאָגס דאַרויף נאָך צעפצע קאָממען וואָללטע, אויף דעם וועגע וואָרדע דיעזער אבערמאַלס פאָן דענזעלבען 5 טירקען איבערפאַללען, געבינדען אונד גקאָפפט, ביידע טאָדטען קאָפפער. וואָרדען פאָן דען מאָר-דערן אין דען באָסנא-פלוס געוויאָרפען. דא דער וואָסער-שטאַנד דער באָסנא זייט וואָכען איין זעהר האָהער איזט, קאָנגטען דיא טאָדטען קאָר-פער נירגענדס איגעפונדען ווערדען. אויך פאָן דען געגענשטענדען, וועלכע פערראַד אונד זיין בעגלייטער בייא זיך האַטטען, וואָרדע ביז הייטע ניכטס איגעפונדען. עס וואָרדען בזהער 6 טוי-קען איינגעפאַנגען, וואָפאָן דרייא אַלס מאָרדער, דיא אנדערען דרייא הינגעגען בלאָס אלס מיטשול-דיגע אין דיעזעס דאָפפעל-מאָרדע בעטראַכטעט ווערדען. שפעטער וואָרדע אויך איין טירקישער קישער פערהאַפטעט. דיעזער שטעהט בלאָס אין פערדאַכט, דען מאָרדערן פערראַטהען צו האָבען, דאַס דיא ביידען מענגער בעדייטענדע גערלד-סום מען בייא זיך האַטטען, וויטערעס קאָנגטע ביזהער ניכט ערפאָהרען ווערדען.

דיא אַללער-נייעסטען דעפעשען.

(דיעזע דעפעשען בינגען הייטע אונטער בלאַטט פיהער אלס דיא אנדערען צייטונגען.)

ווין (23-טען סעפטעמבער. פאָם אבער-קאָממאַנדאַנטען פיליפפאָוויטש איס סעראַיעוואָ איזט פאָלגענדע אמטליכע מעלדונג איינ-געטראָפפען:

אם 19-טען סעפטעמבער וואָרדע פאָן סע-ראַיעוואָ איס איינע אַרמעע-אבטהיילונג זיר-אָפטליך גענען דאַנאַטיקא עגטזענדעט, אים דיא הייר אנגעאַממעלטען רעוואָלוציאָנערען אַיסאַיי-נערע צו שלאָגען. דיעזע אַרמעע-אבטהיילונג צאָג דורך דאס דאָרטיגע האָהע געבירגע, וועלכעס ערסט שפעט אבענד ערריכט וואָרדע. אים 1 אוהר נאָך מיטטערנאַכט לייס דער פעלד-מאַר-שאַלל-לייטנאַנט דען פאָרמאַרש בייא מאָנד-שיין אין דריא רייהען פאָרטזעטצען. איינע ריטע, בעשטעהענד אים פינף באַטאַל-יאָנס, ריקקע אפטליך — דיא צווייטע ריטע, בע-שטעהענד אים דרייא באַטאַליאָנס, צאָג זודלך אין דורכטעטער לייגע גענען ראַנאַטיקא, אונד דיא מיטטלערע ריטע, בעשטעהענד אים 3 באַטאַל-

הערר ראַשטענבורג. וואָר אייף דאס טעפפעס גע-זוכט, ער אפפענטע שטילל אונד לייזע דיא טחרע, אונד לייס דיא שווערסטע אין. דיא קאַמען אין דאס ציממער, וואָ אלעקסי נעלעגען איזט. מיט צוגעגרעדע האַנד צאָג דיא מיטטער דיא דעקע צוריק, אונד אנגעגרייפטע נור מיהאַם דאס שלוכצען אלס וויא דאס יונגע וועזען נעוויס איהרעס קינדעס זאָר. — דאס קינד יזהרטע זיך אין יונגע אונד ווייטאַטע אים שלאָפ. — וויא זאָר עס אייגע אינגענבליקע אין לייבענשאַפפטליכעס שווייגען אַן — ווער קאָנן זאָגען, וועלכע נעפיהלע זיך אינסער יעגעס שווייגען רעגטען. דאַנן בייגטע דיא זיך נידער, קיסטע מיט איהרען בלייכען לייפפען דיא שווערע דעס קינדעס. תיעזיזע צאָג דיא איינע רעכטע פאָם פינגער אונד זאָגטע: „ברודער! דיעזע רעכטע איזט מיין עהע-רינג. איך שוואָר דיר עס בים לעבען דיעזעס קינדעס דאַ! לאַסט איהן דיעזען רינג אַן איינע ווידער-שנור אים דען האַלז טראָגען. — אָ, מיין פאַטער, דיא האַטטע מיך פערפלוכט, יעטצט בינ דוא גון פאָר, דיינע וועלע איזט פאָם קאַיסער נעשידען אונד קאַנן דיא איינע וואַהרהייט יעהען, דאַס איך פערהייראַטעט וואָר; אָ, צייע. הע דיינען פלוך צוריק, פערוואַנדלע איהן אין יעגען אונד לאַסטע מיינע קינדער גלוקליך זיין!“

רעגינאַ דריקטע איהרע ברודען הענדע אנס נעוויסע, אים איהרען שמעיין נאָך מאָגליכקייט צו אנשערדיקען, אונד נעשפערנטע זיך עכען אָ שווילל, אלס וויא נעקאָמ-מען וואָר.

הערר ראַשטענבורג, דער פאָם שטערצע ווייגער שווערע. אייף דאס טעפפעס ערשטעהט וואָר, אויסלטע נאָך ווייגער שווערסטער נאָר אונד אנגעגט: „שהייער שווערסטער, איך ווילל דיר צום וואָגען בעגלייטען, ווילל דיר אבער אייך ראַטהען, ניכט אין פאַגן צו בלייבען. איך האַבע היעגאַ אייגען בעוואָרדען נייגט. — אין וויען האַבען ווייר אייגע אלטע אימע טאַנטע, דוא וואָלטעסט צו אייך אי-בערגעלען, אונד זאָ מאַכטע איך אייך בייגע אונטער-שטעגען.“

„ווייסט דוא, ווער אין וויען וואָהנט?“ פראַגט רע-גינאַ נאָך איממער שלוכצענד.

„איך ווייס עס, דיין שוואָגער ר'יעקב וואָהנט דאָרט; אבער וויען איזט זעהר נאָס, אונד דוא ווירסט דאָרט ווכער ניכט מיט איהם צוזאַממענקאָממען. נוטט שווערסטע, פע-רייטעל ניכט, פערטרוט אייף נאָסט, אונד וויען דוא ווירקליך אונשולדיג בים, ווירד בי דיך ניכט פערלאַסען. אבערזיעדלעל נאָך וויען, אונד איך ווילל נעהען צו דיינען אבערזיעדלונגס-קאָסטען בייטשייען. אין וויען ווייס קי-נער פאָן דיר, נעאַרדע אין אייגער נאָסען יעווירקנג. שטאַדט קאָנן מאַן שטילל, אייגאַס אונד אין צווייקנג. צאָגנוהיס לעבען.“

„ברודער, לעגטגען אייס אין דער נעהע פאָן פראַנ, אונד דא בעפינדעט זיך אייגער מיר זעהר שהייערע נאַב, אייס דעסטען נעהע איך מיך ניכט זאָ לייכט עגטפערנען קאָנן! וויגען איך שטעכע, ווייגטע איך איך. נור אין לעגטגען בעגראַבען צו זיין!“

„דוא קאָנגטס דיעזעס נאַב יעדעס יאָהר בעזוכען, אונס שטעכבען האַטטע דוא נאָך צייט צו דענקען; אבער פיר יעטצט יאָהרע איך דיר, נאָך וויען צו אינטערזיעדלען; איך האַבע היעזיר מיינע נוטטע נייגדע.“

(פאָרזעטצונג פאָלגט.)

דיא קעסעל אין דעם פאַרלאַמענטע אונד אין דען דעלעגאַציאָנען איך ענדען ווערדען — זאָ פיעל איזט בעשטיממט, דאס דיא פאָליטישען בע־וועגונגען דער נעכסטען צייט ניכט אָהנע זעהר האָהעס אינטערעססע בלייבען קאָנגען. ווער נור אייניגען זינן פיר פאָליטיק האט, זועהט דען הערראַנגאַהענדען ערייגנישסען מיט געשפּאַנ־טעם אינטערעססע ענטגעגען!

* (דיא קאָנינגין ביי א דען פערוואַנדטען.) אם 20־טען דיעזעס טראַף איהרע מאַיעסטעט דיא קאָנינגין אים גאַראָל־לא אין אונזערער הייפּשטאַדט איין. קיים הער אנגעלאַנגט, בענאַכ זיך דיעזעלבע זאָגליך אין דאס גאַרניזאָנס־שפּיטאַל, אין דען דאָרט בעפינ־ליכען פערוואַנדטען איינען בעזוך אבצישטאַט־טען. איהרע מאַיעסטעט פערוויילטע 1¼ שטונדען אים שפּיטאַלע, שפּראַך מיט יעדעם איינצעלנען פערוואַנדטען, ערקונדיגטע זיך געגייא. אין זיעל־כעם טרעפּפּען ער דיא פערוואַנדטנס ערהאַלטען, אונד ריכטעטע אן יעדען איינצע פּרינדליכע וואָרטע, דיעזער האָהע בעזוך מאַכטע איך דיא קראַנקען סאָלדאַטען איינען זעהר גוטען אונד ער־מונטערנדען איינדרוק.

* (פערגיפּטעטע קוגעלן.) איינע צייטונג בראַכטע אים בראַאָד דיא נאַכריכט, דאס דיא פערוואַנדטען אונזערער אַרמעע, וועלכע אין בראַאָד אים שפּיטאַלע ליעגען, אלס „אינזיל־באַר" זיך ערוויזען, וויל איהר בלוט פערגיפטעט זיי. דיא טורקען זאָללען נעמליך מיט „פערגיפ־טעטען קוגעלן" שיעסען. „ווען אלזאָ „עמאַר" פאָן זאָלכען קוגעלן איך ניכט מאַרטליך געטראָפּפען ווערד, מוס דערזעלבע דענאָך אן „בלוט־פערגיפ־טונג" שטערבען. — דאס ווערע האָכסט טרויריג. איינע אמטליכע דעפעשע בעהייפּטעט אינדעס, דאס איינע עהנליכע בלוט־פערגיפטונג ביזהער אים בראַאָדער שפּיטאַלע ניכט פאָרגעקאָממען!

* (איין שקאַנדאַל געגען טירקישע געזאַנגענע.) אין טרעפּטע לאַנגען דיעזער מאַנע איים באָסניען 23 טורקישע געפאַנ־גענע איך איינעם דאַמפּפּ־שיפּפּען אן. קיים וואָרען דיעזע איסנעשפּפּע, אלס איין פאָלקסהייפּ זיך צוזאַמענראָטטעטע אונד מיט דעם רופּ: „אן דען גאַלגען! בריינגעט זיא אים!" דיא אונגליקלי־כען לייטע אימרינגטע, דיא מיליטערישע בעגלייט־טונג האָטטע דיא גראָסטע אנשטרענגונג, אים דיא געפאַנגענען גענען דיעזען פאָלקסהייפּען, דער איים מינדעסטענס 2000 סלאַוויישען אַרבייטערן בע־שטאַנד, אין שטיין צו נעמען. דען גאַנצען נאַכ־מיטטאָג הינדורך וואר דאס געבירדע, וואָ דיא גע־

פאַנגענען אינטערבראַכטע וואָרדען, פאָם וויילדען פאָלקע בעלאַנגערט. קיינער דער אונגליקליכען גע־פאַנגענען וואָגטע זיך אנס פענסטער, אים פירכטי־מיט איינעם שטיינע ערשלאָגען צו ווערדען. טאַנס דאַרויף וואָרדען דיא געפאַנגענען „אין פיהרס־טער מאָרגענשטונדע" אין אללער שטילע ווערדער אייפּס שפּפּ געבראַכט, אם נאָך דער פעסטונג פאָלא אין דאַלמאַציען געפיהרט צו ווערדען. אימ־מערהין איזט עס שענדליך, ווענן דיא סלאַוויען איך געגען גפאַנגענע טירקען ראַכע איבען מאַכטען.

* (איך איין טראָסט!) בעקאַנגט־ליך זינד דיא אייסשטענרישען אין איהרער קריעגס־וויזע אונד אונד הערצלאָ. „ווען זיא געפאַנגענע מאַכען אָדער אבער איינע גענגער איך אנדערע וויזע אין איהרע געוואַלט בעקאָממען, דא „פער־שטططלע" זיא דיעזעלבען, דאס הייסט: זיא שניידען איהנען נאזען אונד אָהרען אונד איך אנ־דערע גליעדער אב. דאס איזט זעהר טרייריג, נא־מענטליך פיר דיא עלטערן, ווענן נעמליך איהר זאָהן איך לעבענדיג פאָם קריעגס־שויא־פּלאַטצע הייסקעהרט, זאָ זינד זיא נאָך אימער ניכט זיכער, אָב ער אללע זיינע גליעדער בעהאַלטען האט. איינע אבסאָליכע דעפעשע דעם געמיינזאַמען קריעגס־מיניסטעריאַלס טהיילט זאָלכען צוך בעזוהיגונג דער עלטערן מיט, דאס אין זעממטליכען שפּיטע־לערן קיין פערוואַנדטער סאָלדאַט זיך פאָרפיג־דעט, דער פאָם פיינדע „פערשטططלט" וואָרדען ווערע. וואהרשיינליך האבען איך דיא הערען באָסניאַקען אונד הערצעגאָווינער הייסטאַנד מעהר בילדונג, אים אן דעם גענגער זאָלכע גרייעלטהא־טען צו פעראַבען. — פיילוך ליעגט הייערין אין זיכער, דאס איהרען קינדערן נאזע אונד אָהרען ניכט אבגעשניטטען ווערדען; ליידער איזט אבער נעמאַנד זיכער, דאס ער אים קריעגע איך „דען קאָפּפּ" בעהאַלטען ווערדע!

* (ווייבער־וואָהנונגען אלס „עדי מקלט.) אים סאַראַיעוא ווערד פאָל־גענדעס בעריכטעט: „דיא עסעדרייב־אונגאַרישע אַרמעע איזט מיט דער אבזוכט אין באָסניען איינ־גערקט, דיא „רעליגיאָזען געפיהלע" דער מאָהאַמ־מעדאַנער אונד דערען פאַמיליען־פערהעלטנישסע צו שאָנען. — דיא ווייבער־וואָהנונגען (האַרעמס) זאָללען פאָר יעדער פערלעטצונג געשיטצט זיין. ליידער וואַרס ניכט מאָגליך, דיעזע שאָנע אבזוכט איך אישטיפּהרען. דיא טירקען בענוטצען נעמ־ליך הייראַטהען מאַיעזען (בעטהוויזע) אונד האַרעמס דאַצו, דאמיט דיא אייסשטענרישען זיך דאהין פּלוכטען. איך גראָסע פאָרדערטהע פאָן פילוער אונד געוועהרען וואַרדען אין דען מאָשעען אונד האַרעמס אייסבעוואהרט. זעלבסט האַרטי לאָיא, דער הויפּטאַנגהערער דער אייסשטענרישען, היעלט זיך אימער אין איינעם זאָלכען האַרם פערשעקט. נאַכדעם מאַן זיך פאָן דיעזער מהאַזאַכע איבער־צייגט האַטטע, דראַנגען אינזערע סאָלדאַטען אין דיא מאָשעען אונד האַרעמס איין, וואָ זיא פיעלע „געפאַנגענע" מאַכטען, דא דיעזע וויבער־וואָהנונ־גען פאָן אייסשטענרישען וויממעלטען. — זעהר קאָמיש וואר עס, אלס אינזערע סאָלדאַטען איך איינעם בעטטע אים האַרעם איינע פערזאָן ער־בליקטען. דיא אנווענדען וויבער בעהייפּטעטען, עס זיא דעם איין פריעג־ציממער, וועלכעס קראַנק־הייסט האלבער דאס בעטט הייסען מיססע. אין דער טהאַם האַטטע דיא איך דעם בעטטע ליע־נענדע פערזאָן, גליך טירקישען וויבערן, איינען שלייער איך דעם געזיכטע. איין אונגאַרישער הו־סאַר האַטטע יעדאָך דען מוטה, דיעזען „הייליגען שלייער" אין וועניג וועגיציעהען, אונד אנשטאַטט איינעם גלאַטטען וויבער־געזיכטעס קאָם איין מענגער־געזיכט מיט גרעאַלטיגעס באַרטע צום פאָרשיגע. — אינטער אללגעמיינער הייטערקייט וואַרדע נון דיעזער מאַנן אבגעפיהרט, אין וועלכעס איין אייסשטענרישער ערקאַנגט וואַרדע, דער בייא דער איינגאַהמע פאָן סעראַיעוא גענען אינזערע סאָלדאַטען זעהר פיעלע גרייעלטהאַטען פערי־איכט האט!

* (דיא גיהילדיסטישע בעוועגונג אין רוסלאַנד) ניממט טעגליך איינען געפעהרליכערען באַראַקטער אן. וויא איים קראַקי פאָם 19־טען דיעזעס טעלעגראַפיירט ווירד, ערשיינען געגענוויערטיג אין רוסלאַנד זאָגאַר דריי גיהילדיסטישע צייטונגען אונד צוואַר: אין פעטערס־בורג, מיעיי אונד אָדעססאַ. אללע דריי פיהרען דען טיטעל „פאָלקס־פרייהייט", עס איזט זעלבסט־פערשטענדליך, דאס דיעזע בלעטטער אים געהיי־מען ערשיינען, אונד דיא פאָליציא איזט ניכט אים שטאַנדע, דען דרוקאָרט איינער זאָלכען צייטונג אויפצופינדען. דיא צייטונגען רייגען דאס פאָלק צור רעוואָליוציאָן, אונד פאָדערן עס איך, דען בעפעהלען דער רעגיערונג קיינען געהאָרזאַם צו לייסטען. נאָך מעהר! עס ווירד יעדעס, דער דיא וואַרנונגען דיעזער צייטונגען אינבעאַכטעט לאָסט, מיט דעם טאָדע גדראָהט. געהיימע „גיהילדיסטען־גרייכטע" וואַרדען אין פיעלען שטעדטען ערריכ־טעט. דיא בעפעלקערונג לעבט אין פּרכטבאַרעס שרעקען; זיא וויים ניכט, וועס זיא איינעמ־ליך געהאָרכען זאָללע: אָב דער בעשטעהענדען רעגיערונג, אָדער אבער דען אים געהיימען וויר־דענדען גיהילדיסטישען בעהאָרדען? אין דען שטעד־

פאָלליעטאָן.

דאס פערשוואַנדענע טעסטאַמענט.

(20־טע פאָרזעטצונג.)

רעגינא שאַגאַר דא נאַגען וויא בעטייבט. אונד נאַכ־דעם זיך שאָן פריוא ראָטטענבורג ענטפערנט, שריע דיא אונגליקליכע אויף: „וויא? איך זעהע דיינע פריוא אונד מיין קינד ניכט מעהר?"

„טהייערע שוועסטער! (זאַגטע הער ראָטטענבורג, וועלכער זעהר נעריהרט וואר) נעשעהענעס איזט נעשעהען, דאס קינד ווירד, וואָ וויס איך עס איכערוואַכען קאָנען, בייא מיר ניט בעהאַלטען ווערדען, אונד וואס נון דיין פע־ר־בליבען הייר בעטרעפפּט — דאס קאָנן ניכט זיין! מאַנכע לייטע אין דער שאַרט ווערדען דיך זעהען, ווערדען נייגיריג זיין, אונד זיך דייגער נעשיכטע ערצעהלען. איך זאָגע דיר, עס ליעגט אים אינטערעססע דייגער קינדע, דאס דיא זאָבאַלד אלס מאָגליך אבריוזעסט. — אללקסי מוס אין דיא שולע געהען, ער ווירד דאָרט קאַמעראַדען האָבען, אונד ווענן דייגע אבשאַמטונג בעקאָגנט ווערדען אללעלע, דאַנן קאָנגטע ער פערשאַמטעט אונד פערלאַכטעט ווערדען, איך וויל אידען דאַהער אלס דען רעכטמעסיגען זאָהן אייגעס אייגעס פערוואַרטען בעציכנען, אונד ער אָבל איך אללקסי ראָטטענבורג הייסען."

„אונד ווענן איך מאָרגען בין! (ריעף דיא אַרמע רע־גינא, וועלכע אים פערצוויפלונג דיא הענדע צוזאַמענ־שלוג) זאָלל איך דאַנן מיין קינד ניכט ערפאָהרען דיאַפען, דאס איך דייגע מיטטער וואָר?"

דער שטעהן, דער אין דיעזער פאָגע לאַג, ערשיטט.

מעטטע דאס הערען דעם בערודעס. ער וואָר נעריהרט אונד זאָגטע: „גיין, מיינע שוועסטער — מיינע אַרמע, אונגליק־ליכע רחל — דיין קלייגער זאָהן זאָלל עס אייך ערפאָהרען, ווענן ער אלס נעגנע אייזט, אים דאס צו פערשטעהען אונד דיין נעהיימניס צו בעוואָהרען. ער זאָלל עס אייך ערפאָה־רען, וויא עטהר ווער דיך ערשען אונד שעפּפּען, וויא יונגע, וויא שאָן אונד וויא נעכילדעט דיא וואָרסט, וויא דיך דאַהער דער יונגע מאַקס ענטפּפּהרט, דא דיא נאָך צו יונג וואָרסט. אום דיא גראָסע דייגער זינדע צו ערפאָס־סען, אייך זאָלל ער וויססען, וויא צערשלוך דיא דיין קינד לייגטעפּפּס, וויא דיא דיך גוט אים וויינעפּוללען אייס וויינער נעהע ענטפּרעכעס. ער זאָלל אללעס — אללעס געגייא וויססען!"

„וואָס וואָנס דיא, בריודער! אייך מיינעס קינדע וויללסט דיא דיא לייגע מיט דער ענטפּהרונג גליכען מאַ־כען? בריודער! ווענן איך אינצווישען שטערבען זאָללטע, וויסט דיא מיך דען אייך אים גראָבע שענדען אונד זאָ־גען, איך וואָר ניכט פערהייראַטעט? מיט איינער לייגע שייכט מאַן ניכט, וועלכעס דער גראָסע ווידער בעקאָגנט אייך דעם שאַרטענבעטעט זיינע ווידען, ווענן איך דאַהער אייך אין מיינעס לעטצטען אטהעם־צוג זאָגען ווערדע: „נאָעס, דיא וויסט דיא וואָהרהייט, איך בין אונשולדיג, איך וואָר פערהייראַטעט"; ווירסט דיא אייך דאַנן מיינעס קינדע זאָגען, זאָגאַר דאס לעטצטע וואָרט דייגער מוטטער וואָר איינע לייגע, דיא וואָר אינפערהייראַטעט, אונד דיא בייט אונגעהעלך?"

אינצווישען קאָם אללקסי מיט איינעם נעשריי צו־ריקגעלייפען, שטרעצט אונס ציממער הייגען אונד שריע:

„מאַמאַ! מאַמאַ! אייט עס וואָהר, דאס מאַן מיך דיר ווי־בען וויל, אונד דאס דיא מיך פערלאַסטעס?"

יעטצט קאָנגטע זיך רעגינא קיים מעהר האַלטען, דיא וואָרף זיך אייך איהר קינד, אומאַרמטע עס קראַפּפּ־האַפּפּ אונד זאָגטע שלוכצענד: „וא, מיין הערצענס קינד, מאַמאַ נעהט פאָרט, מאַמאַ נעהט אייך אייגע קרעגע צייט פאָרט, אבער דיין נוטער אָנקעל אונד דייגע נוטע מאַנטע ווערדען ווערדען, זעהר פערזענליך אונד נוטיג נעגען דיך זיין, וויינע ניכט, מיין קינד!"

„מאַמאַ! דיא וויינסט יאָ! וויינע ניכט, איך וויל דיר גון פאָלגען, וויל אַרטיג זיין, בין דיא וויעדער צו־ריקקאָממסט. נור וויינע ניכט, מאַמאַ, ווענ, וויא איך דיך קיסטע!" —

אללקסי וואָר נאָך זעהר קינדיש, וויל ער עבען זעהר פערהעטצעלט וואָר, אבער דא ער דייגע מוטטער וויי־נען זאָה, ניכטע ער דיא בעשווייכטיגונג אונד צו פאָסטען.

דער אבשיעד דער מוטטער פאָם קינדע וואָר אין זעהר רירענדער. אללקסי האַטטע זיך נעמליך אייך דעם וויינע פאָן דער האַנד דייגער מאַנטע לאָזגעריסען אונד אויס צו דייגער מוטטער צוריקגעלייפען, יעטצט גון פיהר־טע אידן הערר ראָטטענבורג צייטיג אין דיין הויס, וויא אויס שאָן דיא פיעלע וויינע אייגעס פאָרגעלייפען אייגען פער־וויי נאַכ. דאָך בעטהטען זיך אללע איבערגען הייליטע־מיט דעם צוויטגעבעגען אללקסי זעהר פיינדליך אום־צוגעהען, נור דאַווידעל קאָנגטע זיך מיט אללקסי ניכט פערטשענדיגען, ווייל דייגער האָך דייטטע אונד יעגנע יידיש נעטטפּאַכען. —

אללקסי אבער זאָה דען נאַנגען אבענד זעהר טרויי־

פאָלליעטאָן.

דאס פערשוואַנדענע טעסטאַמענט.

(20־טע פאָרזעטצונג.)

רעגינא שאַגאַר דא נאַגען וויא בעטייבט. אונד נאַכ־דעם זיך שאָן פריוא ראָטטענבורג ענטפערנט, שריע דיא אונגליקליכע אויף: „וויא? איך זעהע דייגע פריוא אונד מיין קינד ניכט מעהר?"

„טהייערע שוועסטער! (זאַגטע הער ראָטטענבורג, וועלכער זעהר נעריהרט וואר) נעשעהענעס איזט נעשעהען, דאס קינד ווירד, וואָ וויס איך עס איכערוואַכען קאָנען, בייא מיר ניט בעהאַלטען ווערדען, אונד וואס נון דיין פע־ר־בליבען הייר בעטרעפפּט — דאס קאָנן ניכט זיין! מאַנכע לייטע אין דער שאַרט ווערדען דיך זעהען, ווערדען נייגיריג זיין, אונד זיך דייגער נעשיכטע ערצעהלען. איך זאָגע דיר, עס ליעגט אים אינטערעססע דייגער קינדע, דאס דיא זאָבאַלד אלס מאָגליך אבריוזעסט. — אללקסי מוס אין דיא שולע געהען, ער ווירד דאָרט קאַמעראַדען האָבען, אונד ווענן דייגע אבשאַמטונג בעקאָגנט ווערדען אללעלע, דאַנן קאָנגטע ער פערשאַמטעט אונד פערלאַכטעט ווערדען, איך וויל אידען דאַהער אלס דען רעכטמעסיגען זאָהן אייגעס אייגעס פערוואַרטען בעציכנען, אונד ער אָבל איך אללקסי ראָטטענבורג הייסען."

„אונד ווענן איך מאָרגען בין! (ריעף דיא אַרמע רע־גינא, וועלכע אים פערצוויפלונג דיא הענדע צוזאַמענ־שלוג) זאָלל איך דאַנן מיין קינד ניכט ערפאָהרען דיאַפען, דאס איך דייגע מוטטער וואָר?"

דער שטעהן, דער אין דיעזער פאָגע לאַג, ערשיטט.

מעטטע דאס הערען דעם בערודעס. ער וואָר נעריהרט אונד זאָגטע: „גיין, מיינע שוועסטער — מיינע אַרמע, אונגליק־ליכע רחל — דיין קלייגער זאָהן זאָלל עס אייך ערפאָהרען, ווענן ער אלס נעגנע אייזט, אים דאס צו פערשטעהען אונד דיין נעהיימניס צו בעוואָהרען. ער זאָלל עס אייך ערפאָה־רען, וויא עטהר ווער דיך ערשען אונד שעפּפּען, וויא יונגע, וויא שאָן אונד וויא נעכילדעט דיא וואָרסט, וויא דיך דאַהער דער יונגע מאַקס ענטפּהרט, דא דיא נאָך צו יונג וואָרסט. אום דיא גראָסע דייגער זינדע צו ערפאָס־סען, אייך זאָלל ער וויססען, וויא צערשלוך דיא דיין קינד לייגטעפּפּס, וויא דיא דיך גוט אים וויינעפּוללען אייס וויינער נעהע ענטפּרעכעס. ער זאָלל אללעס — אללעס געגייא וויססען!"

„וואָס וואָנס דיא, בריודער! אייך מיינעס קינדע וויללסט דיא דיא לייגע מיט דער ענטפּהרונג גליכען מאַ־כען? בריודער! ווענן איך אינצווישען שטערבען זאָללטע, וויסט דיא מיך דען אייך אים גראָבע שענדען אונד זאָ־גען, איך וואָר ניכט פערהייראַטעט? מיט איינער לייגע שייכט מאַן ניכט, וועלכעס דער גראָסע ווידער בעקאָגנט אייך דעם שאַרטענבעטעט זיינע ווידען, ווענן איך דאַהער אייך אין מיינעס לעטצטען אטהעם־צוג זאָגען ווערדע: „נאָעס, דיא וויסט דיא וואָהרהייט, איך בין אונשולדיג, איך וואָר פערהייראַטעט"; ווירסט דיא אייך דאַנן מיינעס קינדע זאָגען, זאָגאַר דאס לעטצטע וואָרט דייגער מוטטער וואָר איינע לייגע, דיא וואָר אינפערהייראַטעט, אונד דיא בייט אונגעהעלך?"

אינצווישען קאָם אללקסי מיט איינעם נעשריי צו־ריקגעלייפען, שטרעצט אונס ציממער הייגען אונד שריע:

„מאַמאַ! מאַמאַ! אייט עס וואָהר, דאס מאַן מיך דיר ווי־בען וויל, אונד דאס דיא מיך פערלאַסטעס?"

יעטצט קאָנגטע זיך רעגינא קיים מעהר האַלטען, דיא וואָרף זיך אייך איהר קינד, אומאַרמטע עס קראַפּפּ־האַפּפּ אונד זאָגטע שלוכצענד: „וא, מיין הערצענס קינד, מאַמאַ נעהט פאָרט, מאַמאַ נעהט אייך אייגע קרעגע צייט פאָרט, אבער דיין נוטער אָנקעל אונד דייגע נוטע מאַנטע ווערדען ווערדען, זעהר פערזענליך אונד נוטיג נעגען דיך זיין, וויינע ניכט, מיין קינד!"

„מאַמאַ! דיא וויינסט יאָ! וויינע ניכט, איך וויל דיר גון פאָלגען, וויל אַרטיג זיין, בין דיא וויעדער צו־ריקקאָממסט. נור וויינע ניכט, מאַמאַ, ווענ, וויא איך דיך קיסטע!" —

אללקסי וואָר נאָך זעהר קינדיש, וויל ער עבען זעהר פערהעטצעלט וואָר, אבער דא ער דייגע מוטטער וויי־נען זאָה, ניכטע ער דיא בעשווייכטיגונג אונד צו פאָסטען.

דער אבשיעד דער מוטטער פאָם קינדע וואָר אין זעהר רירענדער. אללקסי האַטטע זיך נעמליך אייך דעם וויינע פאָן דער האַנד דייגער מאַנטע לאָזגעריסען אונד אויס צו דייגער מוטטער צוריקגעלייפען, יעטצט גון פיהר־טע אידן הערר ראָטטענבורג צייטיג אין דיין הויס, וויא אויס שאָן דיא פיעלע וויינע אייגעס פאָרגעלייפען אייגען פער־וויי נאַכ. דאָך בעטהטען זיך אללע איבערגען הייליטע־מיט דעם צוויטגעבעגען אללקסי זעהר פיינדליך אום־צוגעהען, נור דאַווידעל קאָנגטע זיך מיט אללקסי ניכט פערטשענדיגען, ווייל דייגער האָך דייטטע אונד יעגנע יידיש נעטטפּאַכען. —

אללקסי אבער זאָה דען נאַנגען אבענד זעהר טרויי־